

En godsejers studehandler

Ved H. K. Kristensen.

Tidligere staldede godsejerne mange stude. Visse herregårde, hvor man holdt særlig mange, kaldtes ligefrem »studegårde«¹⁾. Den bekendte godsejer *Andreas Charles Teilmann*, som ejede *Nørholm*, *Lunderup* og *Agerkrog* 1749—1790, har i sit omfattende arkiv efterladt sig en pakke kontrakter eller slutsedler²⁾ om handel med stude i årene 1758—71. Selv om de ikke kan gøre krav på fuldstændighed, giver de dog et billede af, hvordan studehandelen foregik i disse åringer. Tillige viser de, at kontrakter eller »nowd' skrøwn for'et« ikke var så ubekendt, som det undertiden hævdes. Teilmanns opkøber lagde endog så megen vægt på det, at han ved en handel med Rasmus Stiernholm 1767 havde både en præst og en foged til at underskrive som vidner.

Selv om der naturligvis fødtes kalve på Teilmanns hovedgårde, var dette opdræt ikke nær tilstrækkeligt. I den periode holdt han temmelig få køer, sådan som det var almindeligt på studegårdene. Opdrættet af kalve og ungnød var bøndernes sag. Proprietæ-

---

1) Om studeholdet og studehandelen se Sal. Frifelt: Ad jyske veje sønderud og den der anviste litteratur.

2) Nørholm stamhus IX 4. Div. sager vedr. hovedgårdene og godset I 1725—1839.

terne eller forpagterne opkøbte da det magre ungkvæg hos bønderne. Derefter kunne proprietærene alt efter studenes alder og kvalitet have dem et år eller to, om sommeren på græs, måske en vinter »på fodring« (væsentlig hø) og en vinter »på korn« (dog nok mest hø), da de fededes, så de kunne opnå en god pris til eksport, når de var 4—5 år gamle. Da Teilmann fik sine marker i orden ved afvanding, kultivering og mergling og avlede store mængder korn, fandt han vel stadig, at »det er bedre at trække end age sit korn af gårde.« Dog har han også solgt korn.

Han køber nu stude på andre studegårde og giver dem den sidste opfedning, »en vinter på korn« eller længere. Han har også købt nogle hos bønderne, men ikke skrevet kontrakt, så dette opkøb kan ikke så let konstateres. I hans notater bag på en kontrakt 1763 står der: »Af Peder Jensen Kreiberg 3 par stude 78 rd. Nok opkøbt 5 stude 59 rd. 3 mk. Af Bertel Ure 1 sortbroget 13 rd.«

I 1758 var Johannes Elbeck opkøberen. For 1759 er der ingen kontrakter bevaret, men fra 1761 er det ladefogden Poul Erichsen fra Lunderup³⁾, der på et par enkelte handler nær er godsejerens betroede opkøber.

Betroede! Ja, det var nemlig ikke småskillinger, han havde med i sin pengekat, når han var ude på handelen. Desuden havde han sit zignet med, hvori en vinget grif hæver sig over en krone. Zignetet gjorde jo dokumentet særlig lovstærkt. Et par gange får en kontrakt en påtegning om, at da »zignetet ikke er for hånden,« indestår proprietæren dog fuldtud for rigtigheden og rigtig opfyldelse af handelen. — Endvidere medbragte Poul Erichsen Teil-

3) 1765 nævnes han som boende i Agersnap og 1769 i Varde.

manns brændejern, så han kunne mærke de købte dyr. Med jernet indbrændtes et stort T i studenes venstre horn. Det skete måske ikke altid, men flere steder hedder det, at »de er brændt« eller »brændes straks.«

Desuden havde Erichsen en fuldmagt fra Teilmann: »At dettes foreviser Poul Erichsen er i min tjeneste som ladefoged på Lunderup og af mig udskikket at indkøbe øxne til min egen fornødenhed og behøvende besætning ved denne og Lunderupgård tilstår og bekræfter

A. C. Teilmann. Nørholm 2. jan. 1764.«

På samme dokument — under kvægsygens fornyede opblussen — findes tillige amtmandens attest på, at det ikke er bekendt, at der er kvægsyge på Lunderup eller Nørholm, så der medgives Poul Erichsen »sundhedsattest til forehavende rejses og anbefalede besætnings indkøbs yderligere tryghed.« — Uden dette turde proprietærene måske ikke slippe opkøberen ind i staldene. Samme år attesterede amtmand Fr. Hauch, Højris, at der ikke fandtes kvægsyge i Thisted amt, så de 90 stude og en gråbroget tyr, der var købt på Ullerupgård, måtte passere ud af Thy.

De storhandler, der afsluttedes, betød så meget for proprietærens og hans families ve og vel, at kontrakterne åbenbart er affattede under en vis spænding og højtidelighed. I disse år, der falder i pietismens tid, indledes dokumentet ofte med en erklæring om, at der er handlet i Guds navn, i Helligåndens navn eller udi Den hellige Trefoldigheds navn, f. eks. 1767 på Høgholt: »Dags dato ere vi underskrevne udi Herrens navn bleven accorderede og forenede således . . . «

Når handelen skulle gå for sig, blev alle staldede

stude på studegården grundig eftersat. Køberen kendte nok tricket med »dørstudene« — de bedste, der anbragtes ved døren for at give den indtrædende et godt indtryk. Nej, de blev flokkevis drevet ud til vandingsstedet, og her udskød køberen så de ringeste, der kaldtes »skudstude«. Da Teilmann 1761 solgte 102 stude, skulle »tvende vandinger udsættes uden deriblandt at vælge; de 4 øvrige stude skydes, hvor køberen lyster.« Sådan bestemtes det i kontrakten.

Når man handlede om prisen, var det ikke om prisen på den enkelte stud, men om en gennemsnitspris pr. par. Ved større handler fulgte der ofte et par med »oven i købet«, undertiden uden betaling, som da Poul Erichsen 1765 af Lucia Magdalene Ochsen, sal. generalmajor von Lüttichaus efterleverske af Lerkenfeldts 110 staldede stude købte de 98 for 48 rd. parret; 2 fulgte med i købet. I reglen blev handlen gjort endnu mere indviklet derved, at de to stude, der fulgte med i tilgift, ikke kom ganske gratis. Da Erichsen 1766 af Høgholts 100 staldøksne købte 88 à 40 rd. parret, fulgte der to stk. med i købet, dog mod en »discretion til madammen på 6 ducater.« Det kunne også ske, at »discretionen« skulle betales, selv om der ikke blev givet noget i købet, f. eks. da Erichsen købte 40 stude på Nørre Elkær af forpagter Christen Brøndlund og gav 33 rd. parret og »til discretion for hans kærester« 5 danske ducater. Endnu hænder det vel, at køberen må af med en skilling til konen i huset. Undertiden gives disse ducater blot »overalt« eller som på Kjeldgård, hvor der fulgte 12 rd. »på købet«.

Ofte opnår køberen visse småfordele, f. eks. hø til studene en eller to nætter. 1769 købes 72 stykker + 2 i købet af Lerkenfeldts 80 stude. De betales med 40

OVERSIGT OVER STUDEHANDLERNE

Købt	Sælger	Antal stude	Pris pr. par m. m.	Drivetid
1758	20-3 Lars Toft, Ullerupgaard, Thy	40	28 rd.	28-4 58
—	2-5 C. Testrup, Vifertsholm, Alborg amt	50	32 rd.	
1761	12-4 Anna Marie Riber, Hvidstedgd., Vendsyssel	40	28 rd. + overalt 4 ducater, 30 stude skudt. Hø.	30-4 61
—	13-4 L. Skipper Hviid, Agård, Han hd.	42	28 rd. + 3 specieduc. Hø 1 nat. Hjælp v. skibet.	26-4 —
—	13-4 L. Skipper Hviid, Agård, Han hd.	3	22,67 rd.	
—	20-4 Saxesen, Lindbjerg, Ølgod	88	de 2 i købet; 35 rd. 12 skudt, 20 græsses til 24-6.	20-4 —
1762	31-3 N. Hansen, Rødsted, Himmerl.	42	28 rd. + 1 specieduc.	28-4 62
—	2-4 Forp. C. Estrup, Lindenberg, Himmerl.	74	de to i købet; 34 rd. + 4 specieduc. (96 t. salg).	22-4 —
—	2-9 P. N. Vradskier, Diernes, Hanherred	16	27 rd.	2-9 —
—	5-9 B. N. Wolder, Kongensgd., N. Nissum	32	30 rd. 5 mrk. 8 sk.	5-9 —
—	29-11 Forp. C. Estrup, Lindenberg, Himmerl.	76	de to i købet, 34 rd. + 4 specieduc. (92 t. salg)	10-3 63
—	8-12 P. Hagger, Hensel? (Hessel?)	62	37 rd. + 2 specieduc. (68 t. salg)	16-3, 18-4 —
1763	14-9 C. M. Laurberg, Nørkær, Ginding hd.	42	34 rd. + 1 curant ducat	14-9 —
1764	21-4 H. H. Jørgensen, Staarupgd., Thy	54	42 rd. (60 t. salg)	18-4 64
—	24-1 Christp. Müller, Hegnet, Salling	66	44 rd. (72 staldstude)	12-3, 18-4 —
—	11-8 Lars Toft, Ullerupgaard	90	41 rd. 3 mk. (30 staldstude)	19-4 —
1765	14-4 C. Krarup, Dejbjerglund, Bølling hd.	30	44 rd. + 4 duc. og 1 tyr for 15 rd.	11-8 —
—	3-5 V. Lødtichaus enke, Lerkenfild, Viborg amt	60	43½ rd. (78 staldstude)	20-4 65
—	8-5 C. Lundsgaard, Lergrav, Hamrum hd.	36	de 2 i købet, 48 rd. 2 nætters hø. (110 st.)	4-5 —
1766	25-4 N. Eriksen, Høgholt, Vendsyssel	90	39 rd.	8-5 —
—	27-4 P. Mørch, Boller, Vendsyssel	58	de 2 i købet, 40 rd. + 6 duc. (100 staldstude)	29-4 66
—	29-4 Forp. A. Ingstrup, Dronningl. s.	52	de to i købet, 40 rd. + 10 duc. (68 staldstude)	1-5 —
—	1-7 Forp. P. Møjlung, Haven, Vendsyssel	40	37 rd. + 5 duc.	3-5 —
—	2-7 Forp. C. Brøndlund, N. Elkær, Vendsyssel	44	29½ rd.	1-9 —
1767	23-2 N. Jespersen, Høgholt, Vendsyssel	128	33 + 5 danske duc.	1-9 —
—	6-4 Christp. Müller, Hegnet, Viborg amt	52	de 2 i købet, 44 + 8 duc.	18-20-4 67
—	7-4 Rasmus Stiernholm, Kjældg., Salling	54	38,67 rd. (62 staldstude)	23-4 —
1768	18-4 R. Linde, Møltrup, Uifborg hd.	50	40 rd. + 12 rd. på købet (62 staldstude)	23-4 —
—	15-5 V. Lødtichaus enke, Lerkenfild, Viborg amt	74	34 rd. + 8 courant duc. (58 staldstude)	19-4 69
—	14-6 Fuldmægt. S. Hasle, Lundbæk, Himmerl.	54	de 2 i købet, 40 rd. + 7 cour. duc. (80 staldstude)	16-5 —
—	17-6 J. Billeskov, Veiberggd., Skodborg hd.	28	35 rd.	5-7 —
—	19-6 N. Ballebys enke, Strandberggd., Skodb. hd.	16	36 rd. + 2 duc.	20-6 —
—	20-6 C. Ottesen, Gudum Kloster, Skodborg hd.	30	34,67 rd., leveres i Stauskede (20 ialt)	20-6 —
			35 rd. (35 stude ialt)	

Solgte på Nørholm og undertiden Lunderup.

Solgt	Til:	Stude	Pris pr. par m. m.	Drivetid
1758 21-2	Edlef Hansen, Clixbøl, og H. Jespersen, Braderup, Sydtonder amt	65	de 2 i købet, 38 rd. + 10 specieduc.	28-4 58
1759 5-1	Nis Bendixen, Neudorf, Hvidding hd.	123	en sortbroget i hestestalden, 10 duc. (72)	29-4 59
— 8-12	J. Windfeld, Varde	140	de 3 på købet, 38 rd. + 6 duc. Nørh. og Lunderup	24-4 60
1761 31-3	Laurs Rietz	15	de 2 i købet, 44 rd. Nørh. og Lunderup	24-4 61
— 27-3	Lars Pedersen, St. Tønne ved Tønder	150	26 rd. Alle er skudstude.	24-4 —
1762	Nis Bendixen, Neudorf (¼), lensfoged P. Andersen, Ø. Risom (¼)	102	de 2 i købet, 37½ rd. + 2 spduc. Nørh. 90, Lunder. 78.	24-4 —
—	Peter Bendixen	20	de 2 i hestestalden i købet. 40½ rd. Nørholm	28-4 62
— 13-3	H. Nansen, Clixbøl	91	126 staldstude.	—
—	P. Bendixen	4	36 rd. + 1 duc.	—
1762 20-11	Tiesen, Røms (Rødemis?) v. Husum	172	2 i købet, 78 stude 40 rd. parret + 6 cour. duc. 10 stude	—
—	—	3	36 rd. pr.; 1 skudstud 14 rd. (Alle Lunderup)	—
—	—	8	36 rd. (Lunderup, i kohuset)	—
1763 31-12	H. Windfeld, Lundsgaard v. Ribe	100	de 2 i købet, 47 rd. 40 drives 20-3, da skuddet gøres,	20-3 24-4 63
1764 3-2	Knud Harring, Høttstede Mersch	102	132 drives 24-4. Nørh. og Lunder. 184.	—
1765 29-3	Claus Hellmer, Ø. Husum	102	Alle skudstude, 33 en trediedel rd.	—
— 15-4	Th. Todsen, Ringsværd, Tønder amt	102	60½ rd. Lunderup 104 staldstude.	24-4 64
—	—	144	de 2 i købet, 60 rd. Nørholm 104.	—
— 30-3	Eihardi, Bremen	102	de 2 i købet, 54½ rd. Lunderup 108. Se nedenfor.	27-4 65
1766 7-4	Broder Johansen og Nic. Marken, Husum	102	de 2 i købet, 50 rd. 6 skill. + en trediedel duc. 1 plag	—
1767 8-2	H. Windfeld for P. Lewetzen, Toftum	152	græsses i marsken, Lunderup 108. Vist samme som ovenf.	—
—	—	2	4 i købet, 54 rd. Græsser 2 etårs føl i marsken v. Hu-	22-4 65
— 11-2	P. Nissen, Hillerup	102	sum eller Tønder for Teilmann. Nørholm 164 staldstude.	—
—	—	6	de 4 i købet, 50 rd. + 6 duc. 3 unge heste græsses.	24-4 66
1769 18-3	Jochum Müller, Husum	124	Nørholm 108.	—
— 2-4	Nic. Maxen og Joh. Cosmus, Husum	102	de 2 i købet, 53 rd. Nørholm 162.	28-4 67
1770 20-2	Lensfoged C. Sibberensen, Vrågård	100	Skudstude, som „Jeg selv udsatte“. 35 rd.	—
—	—	144	de 2 i købet, 53 rd. Lunderup 108.	28-4 —
1771 3-1	Sax Steensen, Husum	144	Skudstude, 37 rd.	—
—	—	124	de 2 i købet, 50 rd. + 15 duc. Nørh. 149.	26-4 69
—	—	102	de 2 i købet, 50 rd. Lunderup 108.	22-4 —
—	—	100	de 2 i købet, 48 rd. + græsning i marsken til 2 af	—
—	—	144	Teilmanns stude, Nørholm 108.	28-4 70
—	—	144	50 rd. parret for Nørholms 36 stude, 60 rd. parret for	—
—	—	144	Lunderups 108. Lunderups videresolgt til hollænderen	26-4 71
—	—	144	P. Schvningaae.	—

rd. parret samt 7 danske curantdukater, men så skal der gives foder med til 2 nætter. Det er forøvrigt den eneste gang, Teilmann selv er ude som opkøber. Man kan gætte på, han har set på andet end stude! Han var jo ungarl, og sælgersken, Lucia Magdalene Ochsen, var enke og stor jordegodsejer. Men der blev i hvert fald ikke nogen »mariage af«!

Da så mange af studene købtes nord for Limfjorden, må sælgeren undertiden hjælpe med at få dem over fjorden, således lover P. Munks enke på Hvidstedgård at skaffe hjælp over Sundstedfjord, mens køberen selv svarer for studene og omkostningerne hele turen fra Hvidstedgård, dog skal medfølge »2 føring hø«, det ene læs, »hvor de første aften logerer, det andet næste aften.« — Ligeledes skal L. Skipper Hvid på Ågård i Thy levere »folk, saa mange behøves til overskibningens hjælp ved Aggerssund«, men færgepengene både af studene og 1 læs hø til 1. nat betaler køberen. — Noget mere indviklet var en handel på Lindenberg i Himmerland 1762, hvor studene blev købt »på hold«. Prisen var 34 rd. parret, et par oven i købet for 4 speciedukater, men på den betingelse, at sælgeren fodrede alle 92 stude forsvarligt, og først næste forår — 10. marts 1763 skulle Poul Erichsen gøre skuddet, samme dag skulle han aftage de 20, mens de øvrige 56 stadig skulle fodres på Lindenberg til 10. eller i det længste 12. april 1763, og sælgeren skulle drive dem til det første natteleje og levere høet til 1. nats foder. Også senere handledes på hold, bl. a. på Stårupgård, hvor der købtes 54 af 60 stude, og det ser ud til, at skuddet blev gjort med det samme, de skulle fodres forsvarligt, og som sædvanlig stå på sælgerens »hazard og riciko.« Den slags handler havde noget af det høje spils spænding over sig. Priserne kunne svinge i lø-

bet af vinteren og sælgeren risikere at fodre sig »enten til skåe eller te skamme.« Og ingen af delene er der howro ved, som Sal. Frifelt skriver⁴).

Teilmann havde indtil 149 store stude på Nørholm og indtil 108 på Lunderup. Desuden har der naturligvis været en del yngre.

Det er fortrinsvis folk fra den sydslesvigske marsk, fra strøget Husum—Tønder, han har solgt de fedede stude til. Og her har Teilmann måttet skrive sine kontrakter på tysk. Han har imidlertid også solgt til studehandlere i kongeriget, således til J. Windfeld i Varde, H. Windfeld ved Ribe og P. Nissen i Hillerup. I et tilfælde kan det ses, at en Husummand har solgt til en hollænder. Også en Bremerkøbmand, der ejede jord »i de skønne marskland«, er blandt køberne. Teilmann kendte selv marskens rige grøde og handlede flere gange sådan, at han fik et par stude eller plage på græs derude sammen med køberens dyr. — Hverken ved købet eller salget havde Teilmann faste handelsforbindelser. Men det er overvejende på de bedste studegårde, han handler.

Kontrakterne har sluttelig en bestemmelse om betalingen. Der skulle i reglen betales ved modtagelsen (drivetiden) eller f. eks. »i Viborg snapsting udi Tofts logement til sr. Lars Malers d. 28. eller 29. april udi 24, 10 eller 8 stykker,« alle 560 rd. (1758 20/3). Kvitteringen viser, at pengene blev betalt d. 26. og studene modtaget i god forsvarlig stand. Senere bliver kun en del betalt i klingende mønt. Ved en handel på Lindenberg skal kun halvdelen betales i klingende mønt, og på Hendsel (Hessel?) $\frac{2}{3}$ i banco-sedler, resten i dansk curant klingende mønt. Ved en handel på Ullerupgård (1764) havde Erichsen vist

⁴) Anf. skr. s. 128.

ikke penge nok med. Han betalte 1650 rd. samme dag, der handledes; resten, 353 rd., betales »her på gården ved given lejlighed engang forinden næstkommende Martini dag.« Ved en handel med Chr. Krarup (1765) betales i banco 1095 rd., i mønt 150, i småmønt 60 rd. »Herforuden er given min ladefoged og røgter både først og sidst 2 rd. bancosedler, hvorimod jeg giver driverne 3 mk.«

Når Teilmann sælger, betinger han sig derimod ofte, at pengene skal være betalt før drivetiden, et par gange indtil 4 dage før. En enkelt gang (1765 29/3) synes handelen at være gået tilbage. En anden gang fik Teilmann ved betalingen 30 pund kløverfrø a' 12 skilling.

— Hvor meget tjener godsejeren så ved disse handler?

Hvis man kan regne med gennemsnitsprisen på købte og solgte par og stole på, at studene kun har været staldet 1 år, kan man let finde bruttofortjensen efter dette års forløb. Forholdet bliver da følgende pr. par:

Ar	Købspris	Salgspris	Bruttofortjeneste efter 1 år
1758	30,22 rd.	36,86 rd.	
1759		37,27 —	7,05 rd.
1760		43,37 —	
1761	31,21 —	36,00 —	
1762	30,91 —	38,94 —	7,73 —
1763	35,05 —	46,23 —	15,32 —
1764	43,30 —	59,65 —	16,60 —
1765	44,48 —	51,08 —	7,78 —
1766	36,69 —	48,27 —	3,79 —
1767	41,75 —	51,68 —	14,99 —
1768			
1769	36,31 —	49,38 —	
1770		47,04 —	10,73 —
1771		57,50 —	

I gennemsnit giver de 8 år en årlig bruttofortjeneste på 10½ rd. pr. par eller ca. 28 %. Men vi ser til-

lige, at avancen svinger meget stærkt. Det bedste år var 1764, også 1763 og 1767 var gode. Det er jo bruttofortjenesten, tallene gælder, derfor har et år som 1765 utvivlsomt givet et reelt underskud.

De fremkomne tal er forøvrigt næppe de helt rigtige, og de lader sig ikke fremskaffe ved hjælp af dette materiale. Man kan ikke se, hvor længe Teilmann har haft de købte stude. Når her er regnet med et år, skyldes det, at studene er købt på andre studegårde, hvorfor jeg har sluttet, at de må være ældre end dem, der købes hos bønderne. Endvidere kan der have været yngre dyr iblandt, ligesom Teilmanns eget opdræt og køb hos bønderne kan have forrykket forholdene; man kan heller ikke se, hvor mange der har været utrivelige skudstude eller er døde.

Regner man kun med de dyreste, kan man sikkert gå ud fra, at de i hvert fald kun har været staldet et år. Så bliver fortjenesten på Lindbjergstudene 5½ rd. parret, og i 1765 ca. 7 rd. parret på Ullerupgårds og Hegnets stude. Men her må vi huske, at de bedste sikkert har trukket en del af de billigere med, så hele flokken solgtes til samme pris pr. par.

Som et aktiv må man forøvrigt også nævne studenes gødning. Ikke mindst dengang gjaldt det, at »det er møddingen, der sætter kagen på bordet.«

Mens det er nogenlunde sandsynligt, at bruttofortjenesten var 10½ rd., kan jeg ikke oplyse, hvor stor nettofortjenesten var, fordi jeg ikke kender udgifterne til græsning og fodring. Westenholz⁵⁾ tal er sat alt for højt!

Alligevel har nettooverskuddet været temmelig ringe. Man må nemlig fradrage for føden sommer

---

⁵⁾ I hans prisskrift om »Folkemængdens Tiltagen«. Her benyttet efter Frifelt: Ad jyske veje sønderud 101.

og vinter løn til røgter, drivere og drikkepenge. Bag på en af kontrakterne fra 1769 har Teilmann lavet en beregning, desværre uden forklaring. Det omhandler de sidste 4 poster over købte stude (se oversigten!) $54 + 28 + 16 + 30 = 128$, der ialt har kostet 2255 rd. Han opfører følgende »tilsæt«: Over vandet 1 rd. 2 mk., driverne 2 rd. 4 mk., drikkepenge 1 rd. 5 mk., andre udgifter 1 rd. 5 mk., ialt 7 rd. 4 mk. Dernæst kommer følgende regnskabsopstilling, idet parenteserne er mine forsøg på tydninger:

2400 rd.	(Salgsprisen for studene).
2255 —	(Købsprisen).
<hr/>	
145 —	(Fortjenesten).
945 —	(Værdien af stude af egen avl).
<hr/>	
1090 —	
7 — 4 mk.	(»Tilsæt«).
<hr/>	
1082 — 2 —.	
1077 —	(Anslåede udgifter til opdræt og fedning).
<hr/>	
5 — 2 —	(Nettooverskuddet).

Hvis denne forklaring til regnskabet er rigtig, og de 5 rd. 2 mk. er hele nettofortjenesten, kan vi nok forstå, at Teilmann siger slut!

De ovennævnte 4 hold stude er imidlertid græsstude, leveret i juni og juli og antagelig et år yngre end sædvanligt. Hvis de så er staldet 2 år hos Teilmann, har de opnået en langt højere pris, end den han anslog dem til i sin beregning.

Alligevel har han fundet det bedst at indskrænke studeholdet. Netop 1770 købte han 150 hollænderikøer⁶⁾ og gik derefter over til væsentlig mejeridrift.

⁶⁾ H. K. Kristensen: Øster Horne herred, 132.